

TIJELO RIJEČI

14.-15.11. i 21.-22.11.2015.

Radionica za odrasle uz izložbu *Nepokorena šuma i Radovan Ivšić*, MSU

Polaznici: N.Kamenjarin, A. Rašpolić, D. Vitaljić, P. Vižintin

Voditeljice: J. Bubaš, N. Lukić

Tijelo riječi budi golog stanovnika mojih usta.

Bunar u kuli, Radovan Ivšić

Radionica *Tijelo riječi* propituje u kakvom su odnosu tijelo i riječ u djelima i životu Radovana Ivšića. U pokušaju shvaćanja i stvaranja vlastitog odnosa između tijela i riječi, polaznici radionice, nadahnuti Ivšićevim djelima, a i izloženim djelima umjetnice Toyen, pripadnice nadrealističkog pokreta, pripremaju vlastiti književno-izvedbeni materijal. Stvaraju zajedničke ili individualne tekstove, te isto tako grupne vježbe ili kratke solo sekvence pokretom (etide).

01. ČITANJE PJESME U PROZI

Tišina je glasna. Vjetar joj šapuće da bi se trebala udaljiti. Noć je već pala. Ona, stopalima, lagano, da ne probudi ni najmanju travku. Zemlja je bezobrazno potjera. Skriva se u sjeni krošanja stabala skrivenih u tami. Treperi – od straha, od vjetra koji postaje snažniji. Vjetar nikad nije volio puno govoriti kad ga ne bi čuo, počeo bi udarati. Pa sve snažnije i snažnije. U potpunoj tami teče zlatna rijeka. Rijeka jede nedovršene misli, suzu u kutu oka, predzadnje rebro i ostatak riječi s usana. A ona joj je već skočila u zagrljaj.

Autorica: Petra Vižintin

Nadahnuto monologom Ronioca o tišini i šutnji, *Aixaia ili Moć riječi*, drama, 1980. :

Jer šutnja nije tišina.

Tišina može biti zanosna, rasvjetana,

Živa, šaptava topla.

*Tišina je bogatstvo,
a šutnja je jad,
nemoć,
šutnja je škrta,
zgrčena,
ogorčena,
prikovana.¹*

02. GRUPNA VJEŽBA BALANS S RIJEČIMA

Za Radovana Ivšića jezik nije bio tek arbitraran sustav znakova, već su riječi živjele kao osobe, sjedinjujući u sebi i tijelo, dušu i srce i riječi.² U grupnoj vježbi balans nastojali smo sjediniti pojedinu riječ s tijelom. Pokazati kako svaka riječ za sebe predstavlja zasebni prostor. Koristili smo riječi i rečenice iz Ivšićeve pjesme u prozi *Zračne pojave* (1959.), te riječi koje je taj pisac izdvajao kao njemu posebno drage (primjerice *pijesak, valovima, krošnjama, Selva Oscura* itd.).

03. ČITANJE PJESME NASTALE CUT UP TEHNIKOM

Noćna Živa

čudu

u

zrcalu

Bijeli leptiri

otkriva tisuće

virtlogu čista

ljubomora

¹ Teatar Radovan Ivšić, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1998., str. 302

² Machiedo Višnja, *Francuski nadrealizam*, knjiga prva, Konzor, Zagreb, 2002., str. 450

Crvenu pustinji

kreće pogledom

tragove

Noćna dolazi čudu bijelu jelena

u mraku

Cijelu noćna dolazi u čudu kavezu.

Autor: Denis Vitaljić

Čitaju: Nina Kamenjarin, Andrea Rašpolić.

Nadrealističko-dadaističkom tehnikom *cut-up*³ razdvojili smo Ivšićevu pjesmu *Zračne pojave* (1959.) na različite riječi ili grupe riječi kako bismo precizno osjetili riječ po riječ, pojmove koje je Ivšić koristio u svojoj pjesmi. Finalni proizvod bio je tekst koji nije gramatički točan i u kojem se sintaksa negira. Sam Ivšić je u mnogim svojim radovima negirao sintaksu, primjerice korska poema *Narcis* (1942), radio-drama *Daha* (1940.-1941.) itd., iako ne i u pjesmi u prozi *Zračne pojave*.

Izvadak iz Ivšićeve pjesme *Zračne pojave*:

1.

Mračna, ona je u praznini. Njezin se prst budi, oklijeva onda postaje riba. Tijelo joj je sve svjetlije. To je magla, kaže sebi ona.

2.

Teška, u vrtlogu, ona je živa rana. Krik joj malo otvara usta ali na nogama prsti su joj već leptiri što uzlijeću. To je munja, kaže sebi ona.

³ Cut up tehnika je književna tehnika slučaja u kojoj je tekst izrezan kako bi se od pojmova ponovno sastavio novi tekst.

04. NOĆNA BIĆA – PROTOČNA VLASULJA I LAJAVI ŠPIC.

Ova je vježba nastala nadahnuta kolažima umjetnice Toyen s kojom je Ivšić često surađivao nakon preseljenja u Pariz, te Ivšićevim bićima-igramama riječima poput *Mjesečina- skakavica, Svilena-kamenica, Golovrata- pletenica, Prnja- Iskrice* (- *Koje ga noćno biće zavodi i izaziva: Mjesečina-skakavica? Svilena- kamenica? Golovrata- pletenica? Prnja- Iskrice? da se njegovo mračno i lisnato stablo pokreće, napinje, mlati po zraku i luduje iznad gluhog ponora njegova pupka?*⁴).

Protočna vlasulja:

Pokretom o boli. Najfinija stajaćica. Razotkrivanje postepeno, u strahu. Oči podasvud, pa i ispod, na; u mraku. Razumijevanje u slici o sebi po slici na sebi. Pokret boli, i ne ide, a mora. Neizostavna premetljikašica. Zavrnutu oko sebe same, već je rođena u polu pokretu, pa se pravda. Uzdiže se, pada. Pokreće, i pada. Sve je fluid, sve je pokret. Počinje gdje završava. Stane kad se pokrene. Vrtlog- ona sama. U vrtlogu izgubljena. U pokretu zapela. Obrnuto izrasla. Zamrtvljeno živonošće, nije se nikada ni rodila, pa može sanjati o sebi.

Lajavi špic:

Oštar, lomi, zgrčen kutni svilac. Sivilo prstiju on provlači kroz zglobove. On je srdit, gorući, skriven pogled on muti. Prstima pohlepni on hara, ljubomoran stvor. Svilenim pogledom sve mjeri i sve mu je krivo. Udovi zapečaćeni, pomak za njega ne postoji. Postoji samo šiljast ubod. Ubod u vrijeme, kroza vrijeme, o vremenu u prostor. Tik tak tik... dahče, cvili pa čas reži, negoduje cijelim svojim bićem. Stanka. Pauza; malo stani, pogled prepreden baci, oštro sječen u vrtlogu njenom pogled se gubi. Fluidna, nježna sa vjetrom ide, vlasi njene dotiču mi ime.

- DuuOOooUOodi, uuuuUUuZmi me, pripadam tebi ne njoj, ona ona ona je plivajuća već dugo. Oštro ću je smoći, vlas će biti moja,.

Već proplanke vidim, sjajne stanke mira u pokretu. Ona nek sanja, ja ću već letjeti.

⁴ Toyen, *Ostaci snova*, Radovan Ivšić, *Bunar u kuli*, BibliotekaTeka, Zagreb, 1981., str. 30

05. KORSKA PJESMA KROZ BUTOH KVALITETU

U ovoj grupnoj vježbi kroz plesnu tehniku Butoh⁵ i tekstove zajedničke pjesme koji su nastali, nastojali smo razviti i neke elemente kora. Za Radovana Ivšića, kor je bio vrlo važan element novog kazališnog jezika:

Taj je jezik, koji je hotimice kršio sintaksu- to jest onu interiorizaciju zakona koje se ni romantizam ni nadrealizam nije uspio riješiti- dao život nekolicini malo vjerojatnih ličnosti. Neprižnavanje sintakse omogućilo mi je da zamislim prostor lišen realistične, barokne, ili ekspresionističke težine jezika, pokreta i dekora, koja kako mi se činilo, udaljuje teatar od njegova pučkog, organskog porijekla-kora. A cijela je korska recitacija, sagrađena na razlici glasova i na njihovoj uzajamnoj igri, imala služiti da produbi i ispita ono što je napisano u najvećoj samoći.⁶

Nadalje, ovom smo vježbom željeli odati počast Ivšićevom narednom citatu:

Nitko ne bi mogao prebrojati sve što je lijepo u svijetu. Ružno, naprotiv, mada ga ima napretek, moglo bi biti popisano i moglo bi stati u vreću- golemu, istina, u koju bi trebalo u prvome redu strpati sputnike, bolide jaguar ili Ferrari (nije važna firma), križeve, uniforme, bilježničke arhive, stadione i sve poglavare država, među ostalima.⁷

GRUPNA KORSKA PJESMA

U golemoj vreći stadion obrastao lišajevima

- puževi su pojeli sve preostale reklame

- vrijeme prekrilo suhim lišćem uspomene

Ljudi su vatrom natopili temelje

U golemoj vreći bilježničke arhive

Napuštene djece, ogladnjelih rebara,

Nedužnih smrti, zaraćenih strana,

Spaljenih knjiga, propalih gradova

⁵ Butoh je moderni japanski ples i teatar u jednom, rođen iz kaosa koji je nastao nakon Drugog svjetskog rata.

⁶ Ivšić Radovan, *U Nepovrat, opet*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 2002., str. 22-23,

⁷ Ibid., str. 10

U golemoj vreći formiram lice,
Zgužvani ponos, lice varalice.
Skrij svuci, formu navuci,

Autorice: Nina Kamenjarin, Andrea Rašpolić, Petra Vižintin,

U GOLEMOJ VREĆI

U golemoj vreća
Hop hop hop hop
Tko je golemoj vreća
Hop hop hop hop
Ja sam vreća
Hop hop hop hop
Mi smo u golemoj vreća
Hop pop hop pop

U golemoj vreću;
Hop hop hop
Ja sam golemoj vreća
Hop hop hop
Imam golemoj vreća
Hop hop hop Bum
Imam veliku glavu
Pop pop pop pop POOOM

U golemoj vreću
Vrećo, vrećo, vrećico
Di je tvoj tijelo?
Zašto u golemoj vreću?
Zašto imaš glavu?
O vrećo, vrećo, vrećico

Autor: Denis Vitaljić